

Akademik xonandalik o'qitish uslubiyotida London maktabining metodik tahlili

Bahodir Axadjon o'g'li Qo'ldashboyev
O'zbekiston davlat konservatoriyasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada vokal ko'nikmalarini rivojlantirishning turli usullari tahlil qilinadi, London vokal maktabining afzalliklari ochib beriladi va bolalar uchun qo'shimcha ta'lim tizimi doirasida ushbu uslubdan foydalanishning dolzarbligi haqida fikr-mulohazalar bildirildi.

Kalit so'zlar: vokal, texnologiya, akademik xonandalik san'ati, nafas olish, vokal texnikasi

Methodological analysis of the London school in the methodology of teaching academic singing

Bahadir Akhadjon oglu Koldashboyev
State Conservatory of Uzbekistan

Abstract: This article analyzes various methods of developing vocal skills, reveals the advantages of the London vocal school, and comments on the relevance of using this method in the framework of the additional education system for children.

Keywords: vocal, technology, art of academic singing, breathing, vocal technique

Zamonaviy madaniyatda akademik xonandalik musiqa san'ati alohida o'rin tutadi. Akademik xonandalik musiqasi bugungi kunda nafaqat san'at turi, balki ijtimoiy-madaniy hodisadir. U o'zining ifodaliligi, harakat va ritm bilan bevosita bog'liqligi, asarlarning hissiy tuzilishi bilan muxlislarni o'ziga tortadi.

Zamonaviy Akademik xonandalik vokal musiqasi garmonik va melodik xosligi bilan, balki o'ziga xos aranjirovka qonuniyatlari bilan ham ajralib turadi. Shu bois, akademik vokal ijrochilariga talablar ortib bormoqda.

Akademik vokal san'ati zamonaviy bolalar va o'smirlarning manfaatlariga to'liq mos keladi. Akademik xonandalik guruhining darslarida bolalar har qanday muhitda, shu jumladan sahnada ham to'g'ri qo'shiq aytishni, o'zlarini erkin va erkin his qilishni o'rganadilar. Akademik xonandalik darslari bolaga murakkab dunyoda harakat qilish, do'stlar va hamkasblar orasida his qilish, muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish,

dunyo va odamlar haqidagi tushunchasini kengaytirish, bolaning ijtimoiy moslashuv jarayonini osonlashtirish, unga hayotda yordam berishga yordam beradi.

Akademik xonandalik bugungi kunda yosh avlodni musiqa san'atiga ommaviy jalb etish, pedagogika va psixologiya fanining ustuvor vazifalaridan biri - bolalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni hal etishning asosiy shakllaridan biri hisoblanadi. Aynan ijodiy qobiliyatlar ongning maxsus fazilatlarini shakllantirishni rag'batlantiradi: kuzatish, taqqoslash, tahlil qilish, birlashtirish, aloqalar va bog'liqliklarni topish qobiliyati - XXI asrning har qanday yosh shaxsi uchun zarur bo'lgan fazilatlar.

Akademik xonandalik (yoki klassik) vokal va folklor vokallari o'rtasidagi ovoz sifatida aniqlanadi. Zamonaviy akademik xonandalik o'zida vokal va xalq qo'shiqchiligi texnikasini, shuningdek, akademik vokalga xos bo'lgan bir qancha o'ziga xos texnikalarni birlashtiradi. Akademik xonandalik vokalining xalq musiqa ijrochiligidan asosiy farqi vokalchining maqsad va vazifalaridadir.

Qizig'i shundaki, Akademik xonandalik qo'shiqchilikdan nafaqat ijro uslubi, vokallash va fonatsiya usullari, balki texnik vositalardan foydalanish bilan ham farqlanadi. Gap shundaki, akademik xonandalik va xalq xonandalari har doim ma'lum bir kanon yoki tartibga solingan tovush doirasida ishlaydi va ular uchun me'yordan chetga chiqish odat tusiga kirmaydi.

Akademik xonandasining vazifasi boshqa joyda - o'zining o'ziga xos ovozini osongina tanib olinadigan xatti-harakati, shuningdek, sahna qiyofasi izlashda. Xuddi shu sababdan akademik xonandalik ijrochilarida kuylash qiyin bo'lgan, nafasni tez o'zgartirishni talab qiluvchi iboralar ko'proq uchrasa, xalq qo'shiqlarida matn matni ko'proq darajada musiqaga moslashadi. Shunday qilib, Akademik xonandalik vokalining asosiy o'ziga xos xususiyatlari vokalchining o'ziga xos ijro uslubini izlash va shakllantirishdir.

Ba'zida qo'shiq aytish texnikasi asoslarini endigina anglay boshlagan ko'pchilik beixtiyor, ba'zan esa ongli ravishda o'zlarining sevimli akademik xonanda ijrochilariga taqlid qilishga, ularning qo'shiq aytish uslubini ko'r-ko'rona nusxalashga harakat qilishadi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, kelajakda hamma ham bundan foyda ko'rmaydi. Bu yerda hamma narsa individualdir: ba'zilar uchun go'zal qo'shiq ovozining tug'ilishi quvonchli syurpriz bo'lsa, boshqalar uchun bu uzoq va mashaqqatli mehnat natijasi bo'ladi. Ijtimoiy tarmoqlarda ko'plab saytlar mavjud bo'lib, ularda qanday qilib qo'shiq aytish va buni qilmaslik bilan tanishishingiz mumkin. Hozirda bolalar vokallari, shu jumladan "the voice" loyihasi tufayli katta shuhrat qozonmoqda. Ushbu loyiha davomida siz turli darajadagi mashg'ulotlar va vokal ko'nikmalarini ko'rishingiz mumkin. Ishtirokchilar orasida turli darajadagi tayyorgarlikdagi bolalar va o'smirlar ham bor. Ammo ko'p hollarda loyiha vokal san'atini tabiiy iste'dod, did, rivojlangan musiqa qulog'i va ritm hissi bilan uyg'unlikda uzoq vaqt davomida

tayyorlash va o'zlashtirish jarayonining yorqin natijasi bo'lgan model vazifasini bajarishga qodir. Bizningcha, quyidagi chiqishlar vokal san'atining ana shunday ibratli raqamlaridir.

Ushbu loyiha zamonaviy bolalar uchun o'ziga xos "mukammal" bo'lib, o'ziga xos ilhom manbai, yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi bo'lib xizmat qiladi va shu bilan birga, bolalar va o'smirlar bilan ishlovchi o'qituvchilar uchun ham ilhom manbai, qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bu o'ziga xos standart kulminatsiya nuqtasi bo'lib, uning mavjudligi vokal o'qituvchilariga erishilgan yutuqlarda to'xtab qolishga imkon bermaydi, ularni yangi bilimlar, usullar, texnologiyalarni izlashga va mavjud materialni takomillashtirishga majbur qiladi.

To'g'ridan-to'g'ri pedagogik faoliyatda turli xil vokal amaliyotlari va usullarini o'zlashtirib, ma'lum bir xulosaga keldim. Akademik xonandalikda tahsil olayotgan bolalar va o'smirlar ixtisoslashtirilgan darslarda asta-sekin vokal ko'nikmalarini shakllantiradi va rivojlantiradi. Bu past tezlik o'quv jarayonining umumiy samaradorligini ham pasayishiga olib keladi. Mavjud vaziyatni o'zgartirish uchun vokal va uslubiy bilimlarga nisbatan pedagogik kompetentsiya darajasini oshirish, birinchi navbatda, kasbiy faoliyatni amalga oshirishning texnologik jihatini rivojlantirish zarur deb taxmin qilish mantiqan to'g'ri. Ma'lumki, qadimgi yunon tilidan tarjimada "usul" tushunchasi yo'l degan ma'noni anglatadi, Akademik xonandalik san'atida muvaffaqiyatga erishish, o'quvchilarning tabiiy qobiliyatlari va iste'dodlarini rivojlantirish uchun eng qisqa yo'lni tanlash - doimiy qiziqish va ishtiyoqni saqlashning kalitidir.

Mavjud professional muammoni hal qilish uchun London vokal maktabining zamonaviy vokal texnikasi o'zlashtirildi. U zamonaviy Akademik xonandalik qo'shiqchiligining deyarli barcha qirralarini qamrab oladi. Texnika bolalarda qo'shiq va vokal ko'nikmalarini bir zumda shakllantiradi va rivojlantiradi, bolaning hissiy sohasini rivojlantiradi va ijodkorlikka qodir shaxsni tarbiyalaydi.

London vokal maktabining vokal metodikasi nostandart vokal mashqlariga asoslangan bo'lib, birinchi navbatda qo'shiq nafasini rivojlantirishga yordam beradi, bu esa o'quvchining vokal qobiliyatini yanada rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu uslub tovushning to'g'ri shakllanishini, ovozning moslashuvchanligini (melizma), diapazonni kengaytirishga, garmonik eshitishni rivojlantirishga va ovozli tovushlarni muvofiqlashtirishga, shuningdek, vokalist uchun juda zarur bo'lgan ritm tuyg'usini rivojlantirishga qaratilgan va vokal improvizatsiyasini rivojlantirish uchun murakkab vokal mashqlari mavjud.

Ko'pgina taniqli vokal texnikasi mavjud, masalan: Set Riggsning "Nutq pozitsiyasida qo'shiq aytish" yoki ajoyib vokal texnikasi "V.V.Emelyanovning ovozni rivojlantirishning fonopedik usuli". Oxirgi texnikaning asosiy mazmuni muallifning bir nechta monografiyalarida ochib berilgan, ulardan eng mashhuri "Ovozni

rivojlantirish. Muvofiqlashtirish va trening". Ushbu kitobning 7-nashri 2015 yilda nashr etilgan. Bu usullarning ikkalasi ham ovozni texnik jihatdan rivojlantirishga qaratilgan. London vokal maktabi vokal mashqlarini bajarishning asosiy sharti ijro etilayotgan fon musiqasining zarbasiga harakat bilan qo'shiq aytishdir. Shunday qilib, bu vokal mashqlarini bajarishni murakkablashtiradi va shu bilan birga talabani ozod qiladi, unga ovozida zarur erkinlikni beradi, bu ayniqsa boshlang'ich vokalchilar uchun oddiy mashqlarni harakatlarsiz bajarishda erishish juda qiyin.

O'quvchining ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish uchun faqat qo'shiq kuylashning o'zi kifoya emas, ular o'z maqsadiga ko'ra foydalanilishi, ya'ni o'zlashtirilgan vokal mahorati qo'shiq repertuarini o'zlashtirishda foydalanishi kerak. Akademik xonandalik repertuari bilan ishlaganda, dinamika, dramaturgiya, ovoz va hokazolar ustida darhol ishlay olmaysiz, hamma narsa bosqichma-bosqich bo'lishi kerak. Ushbu yondashuv yuqori sifatli va tezkor natijalarni beradi. Avval siz ohangni o'rganishingiz kerak. Intonatsiya ustida ishlash bilan bir qatorda nafas olish bilan shug'ullanish kerak. Shuni esda tutish kerakki, nafas olishni iboralarni unutmasdan olish kerak. Shu bilan birga, siz matn bilan ishlashni boshlashingiz mumkin. Siz uni bir necha marta o'qib chiqishingiz va diksiyadagi qiyinchiliklarni aniqlashingiz kerak. Ushbu parchalar butun matndan ajratilgan bo'lishi va tilni burish sifatida yodlanishi kerak. Talaffuz tezligini tezlashtirish mumkin. Keyin matnga semantik rang berish uchun uni ifodali intonatsiya bilan talaffuz qilishingiz kerak. Bundan tashqari, ushbu qo'shiqning ohangiga yaqin hissiy va ovoqli ranglardan foydalangan holda matnni yana bir necha marta gapirish mumkin.

Shundan so'ng siz hamma narsani bir joyga qo'yishingiz mumkin. Asosiysi, oxir-oqibat, biron bir komponent buzilmaydi. Bu bosqich odatda oldingilarning hammasiga qaraganda bir oz ko'proq. Qo'shiq har qanday mavjud audio yoki video vositaga yozilishi va ob'ektiv baholanishi mumkin.

Akademik xonandalik birinchi navbatda, bolaning shaxsiyatini shakllantirish va rivojlantirish, uning ijodiy salohiyatini shakllantirish va individual musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Bo'lajak akademik xonandalarning qo'shiqchiligi bilan shug'ullanib, nafaqat vokal san'atini, zamonaviy ommabop musiqaning turli janrlariga xos bo'lgan o'ziga xos uslublarni, yakkaxon ijroni fortepiano jo'rligida ijro etishni o'zlashtiribgina qolmay, balki boshqa bolalar bilan jamoada ishlashni ham o'rganadi.

Xonaning tashqi ko'rinishi juda muhimdir. Bundan tashqari, ushbu vositalarning barchasi yaxlit sintetik tasvirni yaratish uchun ishlaydigan tarzda ishlatilishi kerak. Bu musiqiy Akademik xonandalik raqamining murakkabligi. Kuznetsov V. shunday deb yozgan edi: "Vokal yoki instrumental musiqiy Akademik xonandalik raqamining asosiy xususiyatlaridan biri bu tinglovchilar bilan muloqot qilishning o'ziga xosligi. Akademik ijrochisi, albatta, tomoshabinni o'ziga jalb qiladi".

Aktyorning talqini ham muhim ahamiyatga ega - bu o'z shaxsiy holati va munosabati orqali ushbu materialga qarash, bu erda vokal texnikasi aktyorlikning faol yordamchisidir. Har xil xulq-atvor bilimlaridan foydalangan holda, bola asta-sekin o'ziga xos uslubni topadi, unga ruhiy va tabiiy fazilatlarga yaqin bo'ladi.

O'z imidjingizni yaratish uzoq yo'l bo'lib, u oldingi bilimlar, amaliy tajriba, ko'nikmalar va ruhiy holatdan iborat. "O'z tasviringizni qanday yaratish kerak?" - bu vokal janrining xonandasi uchun asosiy savol, u o'zi javob berishi kerak.

Akademik xonandalik to'garaklarida bolalarga sahna mahoratidan tashqari, intizom, o'zining, o'zgalarning vaqtini, mehnatini hurmat qilish muhim ahamiyatga ega. Bu ish va hayotda juda muhim sifatdir. Shu bilan birga, plastika, aktyorlik, qo'shiqchilik - bularning barchasi nafaqat o'z hayotini san'at bilan bog'lashni xohlaydigan bolada emas, balki har qanday bolada rivojlanishi kerakligini unutmazlik kerak.

Shunday qilib, maktab o'quvchilarining musiqiy va estetik tarbiyasi va vokal va texnik rivojlanishi o'zaro bog'liq va ajralmas bo'lishi kerak. Bugungi kunda yetakchi o'rin qo'shimcha ta'lim sohasiga tegishli. Zamonaviy ilm-fan qo'shiqchilik faoliyati bilan shug'ullanadigan bolalar ko'proq sezgir, hissiyotli, sezgir va ochiq ekanligini isbotladi. Ovozga ega bo'lish bolaga o'z his-tuyg'ularini bir lahzada qo'shiq aytish imkoniyatini beradi va bu hissiy portlash uni hayotiy energiya bilan to'ldiradi. Qo'shiqchilik mahoratini rivojlantirishning turli zamonaviy usullaridan samarali foydalanish bolaning individual rivojlanishiga, bolalar jamoasining madaniy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi va muvaffaqiyatga qaratilgan konstruktiv hayot strategiyasini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tagiltseva N. G. Aesthetic perception of musical art and self-consciousness of a child: monograph. - Yekaterinburg, 2008. - 101 p.
2. Emelyanov VV Voice development. Coordination and training. - M.: Lan, 2015. 176 p.
3. Izyurova O. S. Children's vocal stage in the system of additional education // Proceedings of the Russian State Pedagogical University. Herzen. - 2009. - No. 102. - S. 184-186.
4. Kuznetsov V. Work with amateur variety orchestras and ensembles. - M.: Music, 1981. - 149 p.